

З ОБСЯГУ

Свято Русинів в Хорватську	3
Нова премєра ТАД	5
Семінары о історії і языку	6 - 9
Сполупраца Русинів	10
Співець Маковиці - А. Павловіч	11

Выграла русиньска співанка, было їх дотеперь 700 (8. конкурз Співы мого роду – дорослых співаків)

В 18-ім числі Інфо Русина сьме вас, дороги читателі, інформовали о першій (дїтській) часті 8-го річника цілословенського конкурзу русиньского співу під назвов СПІВЫ МОГО РОДУ 2009. Споминали сьме співацькый марафон дїтей (42) з гудакми з ФК Хемлон, котрым на концертах аплавдовали Русини в Орлові, Якубянах, Великім Липнику, Шамброні і в Хмельовій.

Дорослы співацы русиньских народных співанок зачали свою співацьку путь 15. октобра 2009 першыма конкурзными концертами в селах бардїйовского окресу – в Герлахові і в Біловезі. Исто найтязшы про вшыткых дорослых співаків, як і про гудаків был 16-ый октобер 2009. У тот день выступили аж на штырех концертах в Старолюбуньянскім окресі - в Камюнці, Малім Липнику, Якубянах і в Старій Любовні. Як ся высловив автор проекту Співы мого роду і їх режисер **Мгр. Мірослав Кереканіч**, у тот день вшыткым выступаючим не робили проблем ани так самы выступлїня на концертах, але тото накладаня

зяснити і тоты найзахмаренішы головы. А тото теперь найвеще потребуєме, кедь ся ближыть зрахованя людей (2011 р.), жебы собі нашы люде у своїм сердечку і в мозгу усвідомили, де є їх місце. Русиньска співанка є великый і міцный чародій. То не є лем ла-ла-ла. Русиньска співанка є тота найправдивіша історія Русинів, то є зеркало нашого жывота, болю і радости в нім. Тоты співанкы вытворили нашы люде а іншпіраційов їм был сам жыво-реалный жыво-т в Камюнці, Габурі, Вышнім Орліку, Бехерові ці в Ублі. Думам, же тото мусив порозуміти каждый участник тогорічных концертів русиньского співу.

ся мі, пачіт якубянська нута). Міцны аплавзы собі выспівали і дівкы зо Шарішского Ястрабя – **Мірослава Гладышова** і **Зузана Філічкова**, але і **Роланд Губа** з Выдрани при Меджілабірцях, котрый співав, же пришов розвеселити людей на Співы мого роду (чула єм, же текст му зложыла **Анна Регрутова**), габурске дуо **Мілка Губова** з **Марійов Онуфраков** (*Мала я фраїра*), сестра з братом – **Марія** і **Патрік Шуркаловы** (*Заспала Анічка*) з Бехерова, **Зузана Якубова** (*Нарубай чатину*) зо Снакова, **Ярослава Лукачова** (*Жала мамка траву*) з Меджілаборець, **Зузка Фабєрова** (*На небі гвізды*) з Якубян і многы іншы, котрым при співі люде не сановали руки.

Концерты были зорганізованы на высокій уровни, мали всяды успіх і добру участь публікы – людей вшыткых віковых категорій, але і цінных гостів (в Якубянах і в Старій Любовні) –

▲ Зузанка Фабєрова з Якубян на домашній сцені.

русиньску делегацію зо Сербії на челі з **Дюром Папугом**, председом Світової рады Русинів, **Владіміра Противняка**, тайомника СРР і председу Русиньской оброды на Словенську (главного організатора акції), **Петра Худіка**, председу Пряшівского самосправного краю (під його покровительством ся одбывав тогорічний конкурз), **Валента Яжембовского**, приматора Старой Любовні, **Петра Сокола**, предносту Обводного уряду в Старій Любовні, **Штефана Зиму**, председу МО РОС в Старій Любовні, **Осифа Дуфалу**, старосту Якубян і старостів інших сел окресів Бардїйов і Стара Любовня. На якубянській сцені ся людам пригварив і сам председ СРР Дюра Папуга зо Сербії

► с. 2

▲ Пряшівський Галаконцерт Співы мого роду 2009 на великій сцені ДІЗ одштартовала співом русиньска молодеж. На фото в середині модераторы концертів **Мгр. Маріянна Железна** і **Інг. Мартін Караш**.

інструментів до автобуса і перевозаня з єдного місця на друге. Але тота намага не вышла надарьмо, стояло то зато. Ведь, наприклад, у такім селі як Мальный Липник, де ся помалы люде словакізують, але і в інших наших села, мусила така міцна лавина русиньского співу порушати і тоты найтвердшы сердца і ро-

Залеть, мій голосе, понад Якубяны, выліч-же мі, выліч з мого сердца раны – співали красну автентічну співанку Якубянкы **Марія Галадейова** з **Геленов Рыбовічовов**. Або і **Луція Прібішова**, тыж з Якубян, мі прозрадила, же выступовала зо стародавнов співанков, котру знать од своей бабы (*Пачіт*

ФЕДОР ВІЦО – ІЛЬКО СОВА З БАЮСОВА

► с. 1

а красным гестом концерт в Якубьянах завершив председатель ПСК Петер Худік: „**Выграла русиньска співанка**“ повів до мікрофону і зачав співати наше прекрасне Многая літа... Ціла сала людей – на сцені і перед ньов в публіці – ся громово придала ку ньому. Быв то сердечный і міцный спів, а о то і памятный зажиток.

Вшыткы концерты модераторским словом – по русиньскы і по словеньскы – провадили **Маріянна Железна і Мартін Караш**, молоды, но остріяны співацы, обоє уж здобыли титул Лавреата Співы мого роду. Они, окрема модерования, тыж заспівали і оживили концерты добрыма фіглями, але і цінныма інформаціями з діяльства і планів Русиньской оброды на Словенську і Світової рады Русинів. Радостным завершіньом концертів было святочне удільованя цін

▲ **Роланд Губа** з **Выдраны першыраз** выступив на такій великій сцені ДІЗ.

вшыткым співакам на сцені Дому культуры в Старій Любовні. О богатство і розмаїтьость красных оціннь, окрема організаторів (РОС, ПСК, Вігорлатський ОЦ, Центрум вольного часу ДУГА ГЕ, Любовнянський ОЦ, Місто СЛ, Галерія А. Смоляка в Сніні, Сельскы уряды – Камюнка, Якубьяны, Малаый Липник, Герлахов, Біловежа і іншы) ся причінили і кандідаты на посланців ВУЦ за Старолюбовнянський окрес (а то заслугов главного ініціатора і організатора концертів в окресі СЛ **Яна Допіряка**, члена ДР РОС і його помічників **Мартіна Караша і Миколая Коневала**, котры своїм почіном зробили у своїм окресі велике діло про будуче зрахованя жительство). Роздаваня цін, але уж участникам

▲ **Ярослава Лукачова** з **Меджілаборець** переберать красне оціннь з рук председы РОС **Владимира Противняка**.

концерету в СЛ, продовжовало вылосованьом томболы з проданных вступенок, де была в грі електроніка, але і модерна пекарничка хліба. І ту ся стала красна пригода. Споминану пекарничку собі вылосовав незнамый молодой пан, котрый пришов на концерт зо свойов матірью, бо ославовала округлый животный юбілей. На його просьбу од мікрофону іщі вшыткы притомны заспівали матері Многая літа. І так кончіли нашы успішны концерты, і на такы моменты на них будуть люде в добрім споминати.

ГАЛАКОНЦЕРТ РУСИНЬСКИХ СПІВІВ В ПРЯШІВСКИМ ДІЗ

Посліднім місцьом, але уж Галаконцерту Співы мого роду 2009, была велика сцена ДІЗ у Пряшові. Дорослых співаків чекав 17. октобра 2009 уж сьдмый концерт а організаторів кус страшыв великий простор і побоюваня, ці го заповнять... Ці буде интерес людей о концерт у місті, де є культуры высше головы... Выдарило ся, і єдным і другим. А то і заслугов доброй організаторской работы **Сілвії Лисіновой**, членкы ВВ РОС,

▲ На сценах сьдмох концертів з успіхом выступили і старшы співацы.

котра мала під пальцьом каждую дрібнічку, лем жебы ся акція выдарила.

Добрым тягядлом на пряшівський Галаконцерт было і выступліня популярного **ПУЛ-Су**, на челі з директором **Владиміром Марушіном**, як і спів дотеперішніх лавреатів конкурзу, як **Тріо Магуровых** з Гуменного, свідницьке тріо **Владимира Кеселіцова, Евгения Костьова і Яна Контурова**, соло спів - **Маріянна Железна** з Хмельовой (она была на Галаконцерті порядні вытяжена, бо модервала, співала як лавреатка і выступала з ПУЛСом), камюньске дуо **Івана Сівулькова з Мартіном Карашом**, свідницьке дуо **Ярослав Чура з Павлом Феценком**, свіжа лавреатка дїтської часті **Андрейка Соколякова** і многы далшы лавреаты дїтської і дорослой части з дотеперішніх конкурзів русиньского співу, на котрых одзвучало уж высше 700 наших красных співанок зо вшыткых регіонів Словенська, де жыють Русины.

І меджі пряшівсков публіков сиділи высше споминаны цінны гості споза граніці і функціонарі краю, окресів і міста, челны представителі русиньских організації і многы Русины, котры

поприходили на Галаконцерт до Пряшова зо вшыткых кутив Словенська. Участників Галаконцерту на зачатку поздравив, пожелав успіх вшыткым і **Михал Калиняк** (председа МО РОС у Пряшові), говорца підпредседы Влады СР **Душана Чапловича**. Святочным приговором і словами подякы вшыткым сполуорганізаторам і окремым особам, отворив пряшівський Галаконцерт **Владимір Противняк**, тайомник Світової рады Русинів і председда Русиньской оброды на Словенську. А так уж сцена належала русиньскому співу, музиці і красным танцям. Окрем трьох прекрасных професіональных выступлінь ПУЛСу і чістенького

▲ На фото в середині **Дюра Папура**, председда Світової рады Русинів зо Сербії, справа **Інг. Ян Допіряк**, главный ініціатор і організатор концертів в Старолюбовнянський окресі, зліва його вірный помічник **Миколай Коневал**.

співу лавреатів, Галаконцерт обогатили і заграничны співакы, Русинкы – **Весна Надь і Андреа Бучко** зо Сербії і **Ольга Прокоп** з України.

А на завершіня на парадній великій сцені ДІЗ, за святочного звучаня фанфар, бив выголошений Лавреат конкурзу Співы мого роду 2009. Став ся ним **Мірослав Чабак**. Словак з Гуменного, котрый є систематічным участником конкурзу (розговор з ним друкуеме у тім чіслі новинок). Він бив обдарований красныма цінами, як вікендове перебуваня у Высоких Татрах про 3 особы (спонзор Салаш у Франка в Старій Любовні) і іншы ціны од організаторів акції. Обдарованы были вшыткы співацы і гудаци, а треба повісти, же по заслугі і за добрі доконане діло. Выдыхли собі аж на банкеті. Тот бив по Галаконцерті, де іщі довго люде бісідовали о красных зажитках з незабытных концертів русиньского співу.

А. Кузмякова,
фото авторкы і Р. Віца

Три вопросы про Лавреата Співы мого роду 2009

Заспівав собі і з АЛЕКСАНДРОВЦЯМИ

Єдним із систематичних учасників цілословенського конкурсу Співы мого роду є молодий Гуменчан **Мірослав Чабак**, котрый свою співацьку пасію так полюбив, же днесь ся їй оддавать цілым своїм єством. Хоць є Словак, полюбила ся му русиньска, але і руська співанка. Доказом того є і його сон - заспівати собі холем раз зо знамыма **АЛЕКСАНДРОВЦЯМИ**. Многы з вас, сьте го істо виділи і в телевізії, де в релациї „Modré z neba“ (ТВ Маркіза) ся його сон аж переповнив. З популярныма Александровцями собі заспівав нелем в Москві, але і в Гуменнім, як были т. р. на турне по Словеньску. Но о тім, же ся того року праві він стане Лавреатом русиньского співу, ся му ани не снило. Свіжого Лавреата єм ся опросила:

- Пан Чабак, коли сьте зачали співати?

*Співат' сом зачал в року 2001 в зборе Humenských učiteľov, kde ma doviedol bývalý prezident zboru Juraj Kislik, keďže sme sa stretli na spoločnej návšteve a ja som tam niečo zaspieval. On usúdil, že by som mohol prísť spievať do zboru, lebo potrebujú ďalší tenor. Tam som sa zoznámil aj s vynikajúcim spevákom Mikulášom Petrašovským. Bolo mi cťou spievať ten istý hlas s týmto umelcom. Potom som sa rozhodol vyskúšať zaspievať si aj sólovo, a to na súťaži „Zemlin špiva“. Keďže som nemal žiadne skúsenosti zo sólového spievania na súťažiach, tak som sa obrátil práve na pána Petrašovského, ktorý mi ochotne vysvetlil ako to prebieha na takejto súťaži. Pomohol mi aj s pesničkou, ktorú som si doniesol. Dva dni po mojej prvej súťaži sa mi ozval pán Miroslav Kerekanič, že by potreboval taký hlas vo FS Chemlon Humenne, a to do speváckej zložky Hačure. Nezaváhal som a odvtedy tam aj spievam. A urobil som veľmi dobre, lebo som sa začal spevu venovať na celkom inej úrovni ako dovtedy. Vďaka dirigentovi zboru Alexandrovi Fecurovi a umeleckému vedúcemu súboru Chemlon Miroslavovi Kerekaničovi, hoci sú na spevákovi prísni, posunuli ma zo spevom poriadny krok dopredu.

- Як сьте пришли до контакту з русиньсков співанков?

*Keď som začal chodiť na súťaž Spevy mójho rodu, začal som

sa zaoberat' aj rusinskou pesničkou. Keďže nie som Rusín, nepoznal som veľa rusinských pesničiek. Zaklopal som na kanceláriu pána Kerekaniča a ten mi veľmi rad pomohol s výberom rusinskej piesni. Potom som si zháňal sta-

Мірослав Чабак з Гуменного – Лавреат Співы мого роду 2009.

ré knihy a spevníky rusinských piesni. Tam som zistil, aké sú to krásne piesne, nielen textovo ale majú aj nádherné melódie. A veľmi dobre sa mi spievajú. Takže za tie roky sme s pánom

Kerekaničom už naspievali veľmi veľa rusinských piesni a kolied. Aj na tento 8. ročník Spevy mójho rodu som sa veľmi tešil, lebo sme spievali na takých miestach, kde sme ešte neboli. Ten slávnostný záver v DJZ v Prešove sa mi tiež veľmi páčil, lebo na tej scéne som ešte neúčinkoval.

Як сьте ся чули, кедь на сцені ДІЗ, выголошучі Лавреата Співы мого роду 2009, зазвучало з мікрофону ваше мено?

Keď som na konci koncertu počul svoje meno, že som sa stal Laureátom, aj napriek tomu, že nie som Rusín, bol to pre mňa veľmi silný zážitok. Šťastie, že som nemusel nič rozprávať, lebo by zo mňa od dojatia a prekvapenia nič nevyšlo. A tu chcem vyzdvihnúť porotu, ktorá nebrala do úvahy, či som alebo nie som Rusín, ale brala do úvahy môj spev a vzťah ku krásnej rusinskej piesni. Je to pre mňa pocta vyhrať takúto súťaž. Samozrejme, že mám pred

Русины в Хорватьску дістали свої урядно- народны сімболы

Застава Русинів в Хорватьску буде трифаревна: червена, біла і белава, з русиньським ербом-медвідьом у середині, але з малыма додатками зо застави Хорватьской републикі.

Святочна співанка Русинів в Хорватьску буде текстово модіфікована співанка „Браца Русини“, де місто стишка „На бачванскей ровні...“ як то є в оригіналі, буде: „На панонскей ровні...“. Народне свято Русинів у Хорватьській републиці ся буде святити 25. мая, датум є повязаний з снованьом грекокатолицькой парохії у Петровцях.

Заключіня о хаснованю тых національных сімболів Русинів у Хорватьску были прияты на Совіті про націоналны меншыны Хорватьской републикі в половині септембра, чім предложены сімболы ся стали урядныма.

Предлогу о національных сімболах формуловала Координація рядів русиньской народностной меншыны. На основі шырокой явной розправы меджі Русинами у Хорватьску, котра ся скінчила іщі восени 2008 року, пришов позітивный выслідок.

Уж кінцом того рока на Координації рядів русиньской народностной меншыны зачнуть приправы на організованя Першого Народностного свята Русинів у Хорватьку, котре буде у Укуоварі.

З Рутенпрес спрацовала
А. К.

сеbou veľa práce, lebo vždy je čo zlepšovať a ja to samozrejme tak isto potrebujem.

За розговор дякує
А. Кузмякова, фото авторкы

15. юбілейный річник дїтської части фестивалу „Земплін шьпіва“

Вігорлатський освітній центр в Гуменні в сполупраці з Сукромнов умелецьков школов Талент-Ум Михалівці, Сукромным центром вольного часу Птіче, освітніми центрами в Михалівцях, Требішові, Вранові над Топльов і Русиньсков обродов на Словенську організує в днях 7. – 8. **ноявбра 2009** 15. юбілейный річник дїтської части фестивалу „Земплін шьпіва“.

На фестивалі буде выступовати 40 найліпшых дїтських співаків народных співанок зо Земпліна, з окресів Снина, Меджілабірці, Гуменне, Вранов над Топльов, Михалівці, Требішов і Собранці. Співаків буде спроваджати народна музика Фолклорного колективу Хемлон з Гуменного. Ведно з ним буде выступовати і Дїтський фолклорный колектив Хемлонячік.

Акція є реалізована під покровительством председа Пряшівского самосправного краю

МУДр. Петра Худіка і з фінанчнов підпоров грантових сістемів Міністерства културы Словенської републіки, Пряшівского самосправного краю і міста Гуменне.

Програм фестивалу: 7. 11. 2009 - 13.30 (1. конкурзный концерт – ВОЦ Гуменне). О 17.00 hod - 2. фестиваловый концерт і выголошіня выслідків – МСКЦ Михалівці. 8. 11. 2009 - 17.30 (3. галаконцерт – ДК Каменіца над Цірохов). **Організаторы ся тішать на вашу участь.** -к-

І молодеж любить слухати народны співанкы.

Patria
Slovenský rozhlas 5

РУСИНСЬКИЙ ПРОГРАМ

3. 11. – 13. 11. 2009

3. 11. 2009 – вівторок

18.00 - 18.30 Радіоновины
20.00 - 21.00 Радіомагазин
21.00 - 21.30 Літ. релация. Ю. Ставровський-Попрадов, репр.
21.30 - 22.00 Музика народности

5. 11. 2009 – четверь

18.00 - 18.30 Радіоновины

7. 11. 2009 – субота

18.00 - 19.00 Радіо молодых. Приповідка Е. Костовой: Скрахованець, Співаючі квітки
19.00 - 20.00 Радіомагазин, репр.
20.00 - 20.30 Подобы жывота: Т. Латтова
20.30 - 21.00 Музика народности

8. 11. 2009 – неділя

7.00 - 8.15 Літургія ГКЦ Удол
8.15 - 9.00 Музичны поздравы
18.00 - 19.00 Село грать, співають і думу думать: Співы мого роду, дорослы

9. 11. 2009 – понеділок

18.00 - 18.30 Радіоновины

11. 11. 2009 – середа

18.00 - 18.30 Радіоновины

13. 11. 2009 – пятніця

18.00 - 18.30 Радіоновины

17. 11. 2009 – вівторок

18.00 - 18.30 Радіоновины
20.00 - 21.00 Радіомагазин
21.00 - 21.30 Подобы жывота: Т. Латтова, репр.
21.30 - 22.00 Гітпарада русиньських співанок

Гітпарада

русиньських народных співанок

66. коло гітпарады русиньських народных співанок принесло

таки конкурзны співанкы:

1. ФГ Железяр з Кошыць – **Заспівай-ме собі**
  2. Сестры Угляровы зо Жаковець – **Пятеро нас мамка**
  3. ФГ Біловежанка з Біловежы – **В Біловежі росне ярец**
  4. ФГ Кечера з Якубян – **На шьватого Яна...**
- НОВОТИНЫ:**
5. Андреа Соколякова з Камюнкы – **Ніт такой дівочки**
  6. Мірослав Чабак з Гуменного – **Кедь єм ішов од свой милой...**

Вашы голосы про три із шестьох співанок посылайте е-mailом на адресу: ondrej.kandrac@rozhlas.sk а не забудьте на гесло – Шьпівам собі, шьпівам... На єдного щастливця чекать дарунок з Выдавательства Відеорогаль із Бардїйова.

Потішыть нас і ваша одповідь на впрос: „Што то є ЦАРОК“?

Уж теперь вас кличеме ку слуханю далшого кола гітпарады 17-го ноявбра вечір од 21.30 до 22.00 г. Репрізу ноявбровой гітпарады одвысыламе в суботу 21-го ноявбра 2009 од 20.30 до 21.00 г.

Jednotlivé vysielania Slovenského rozhlasu cez INTERNET nájdete na: www.rozhlas.sk.

Театер Александра Духновіча в Пряшові

6. ноявбра 2009 о 19:00 на Валикій сцені
ТАД - премєра

11. ноявбра 2009 о 19:00 на Валикій сцені
ТАД – 2. премєра

БУРІДАНІВ ОСЕЛ

Режія: Генрик Розен

Автор Карол Горак у тій грі показує остатні хвілі жывота Ондрея Івчіца, котрому ся в прискореній ретроспективі одогравать цілий його жывоит, його выгры і прогры... До той рекапітулация жывота суть загорнуты і судьбы його близкых, главні дівкы, зятя і внука. Так як Івчіца позначіла минула доба, в котрій жыв, бойовав і робив, позначіла і його потомків.

8. ноявбра 2009 - КД Словінкы

ДЕНЬ ДЕРЕШОВЫЙ

Ян Лазорік, Штефан Ольга

Звыкы, жарты, танці і співанкы, людове дівадло, котре звыкла даколи грати молодеж од Рождества по Новий рік в шарішкім валалі Долина, недалеко Сабінова, як їх панови Янови Лазорікови з Кривян порозповідала памятничка Анна Урвініткова. Село в 1950 р. перестало екзистовати про воєньске пасмо.

16. ноявбра 2009 о 19:00 на Валикій сцені ТАД
НОСОРОЖЕЦ

Е. Йонеску

Гра о незмыселности і нелогічности людьской екзистенції переплутаной з кламными представлениями. Апокаліптічна драма о поступній переміні людеи на носорожців, о масовім одлюдьцованю чоловіка.

18. ноявбра 2009 о 19:00 на Малій сцені ТАД

Карол Горак

LA MUSICA

Режія: Растіслав Баллек

Словенська драма, котра на судьбі єднои родины захоплює етапу скоро цілого 20. ст. Интерес той трагікомедії спочивать в тім, же музика, котра є поважована за оживлюющого чинителя сполочности, у тім припадї ся ставать причінов трагедії цілои родины.

▲ Людмила Лукачкова і Владіміра Брегова в драмі Ла музика.

Театер Александра Духновіча є найліпшыі на Словенську

То суть слова польского режисера Генрика Розена, котры высловив перед премьеров новой gry **Буріданів осел** од автора **Карола Горака**. Режисер не закрыває радость з работы в єдинім русиньскім професіоналінім театрі на Словенську і додавать: **З герцями ТАД-у ся мі перфекті робить, бо не суть комерчні напахнуты і творять єден з найліпшых театралных колективів. Можу собі то доволити повісти, бо уж єм робив режію в СНД у Братіславі і Кошыцях. Быв єм барз преквапленый з їх професіонального приступу ку работі. Зо своїм театралным характером можуть быти прикладом і про світовы звїзды.**

Што вас вело ку режірованю в ДАД-і?

В першім ряді то была творчость Карола Горака, котрый знать все преквапити дачім новым і нетіпичным, потребным і гуморным. Але і зато, же барз люблю выходне Словенско, хоць походжу з далекого польского Гданьска, на выході єм того вельо пережив. Мотиваційов гостьованя в ДАД было і то, же уж єм давно хотів робити з Русинами. Все ня якось інтересовали... Гра была найперше написана о жыоті выходнярів, но кідь сьме єй з К. Гораком подробніше анализовали, так єм такой повів, вєдь вшытко што там є, то є русиньске.

Конкретно?

Темперамент, жыотны артефакты, менталіта Русинів, фрышны думкы ітд.

На што ся може публіка найвєце тішыти?

На зображіня контрасту меджі минулым і сучасным жыотом. Чоловік собі вельо раз ани неусвідомить а нараз приде на то, в якім маразмї жыє, який є жыот короткый, што вшытко бы хотів іщі постигати. Задумує ся над тым, што буде кідь ту уж не буде... То суть главны атрибуты трагікомедії. Но найвєце ся можуть люде тішыти на нефалшованый русиньскый гумор, котрого є досправды вельо. Суть там сітуації з реалного думаня людей, котры кідь собі усвідомиме вызєрають барз смішно, як: Уж сьме скоро в козмі а дома зостала неподоєна корова...

Про інетерес Г. Розен выштудовав 2 факулты варшавской театралной академії - герецтво і режію, в польску належыть ку вызначным режисерам.

▲ Популярный польский режисер Генрик Розен собі роботу з русиньскыма театралами барз хвалить.

Двойроль сестрічкы і медузы собі в Бурідановім ослови загла популярна геречка **Светлана Шковранова**, яка на вопрос в чім єй нова гра найвєце ословила, повіла:

Нигда бы єм не подумала, же чоловік і по 36. роках пережытых в театрі може зажыти штось по першыраз. А тото першыраз ня найвєце ословило. Напр. першыраз грам сестрічку, чоловік ся практично цілый жыот стрічать з дохто-

▲ Светлана Шковранова першыраз в ролі сестрічкы.

рами, сестрічками, но їх роботу внимать якось автоматічно... А нараз єм сама через гру была єдна з них. Не є то велика роль, но про мене є інтересна. З професіонального боку єм собі улагодила на ролі медузы, де грампризрак. Першыразє, жепід веджіньом польского режисера єм іщі нигда не робила. А можу повісти по моїх довгорічных театралных скушеностях, же є єден з найліпшых. Мать про нас велике порозумліня і сам ся знать вжыти до каждой ролі герця, а тото ся вера малокому подарить.

Главну роль в трагікомедії грать **Василь Русиняк**, котрый є тыж асістентом режисера. В грі ся представлять - **Ігор Латта, Любомір Міндош, Людмила Лукачікова-Козменко, Владимір Чема** і далшы. Театралны любителі, мате ся вера на што тішыти, не старчать слова - гру треба видіти. **1. премьеры буде 6. новембра о 19. год., а друга 11.11. 2009 тыж о 19. год. на ВС ДАД.**

С. Лисінова,
фото авторы

РУСИНЬСКИЙ ДЕНЬ У ПРЯШОВИ

13. новембра 2009

В минулім чіслі Інфо Русина сьме Вас інформовали о цілоденній культурно-сполоченській акції, яка ся мала одбыти 30. октобра 2009. З причіны душічкового часу была акція **По слідах русиньской культуры в рамках Днів русиньских традицій, переложена на 13. новембра 2009 (пятніця)**. Програм акції, як і ціла ідея дня Русинів в Пряшові, ся не мінить. Сучастьов акції буде і выставка **18 славных Русинів** (часть з образів на фото) од академічного маляря **Василя Скакандія з України**. Дакотры з

умелецькых діл будуть мати у Пряшові **славностну премьеру**, бо малярь їх в тых днях лем докінчів. На акцію ся оплатити прийти, бо досправды буде што видіти... Організаторы ся уж теперь тішають на вашу участь і оправдують ся за переложіня датуму акції, котрый може запричинив нарушіня вашого програму.

С. Л.

Русинське жительство тотого рішя не прияло. Хоць права Русинів были узаны аж по ніжной революції 1989 р., треба памята-ти історичный факт, же Русины ту давно были і суть сучасьов Словенської републіки. Од часу, коли было узане право на екзистенцію русинської народностной меншыны, котру штат дотує, Русины досягли много успіхів; Мають свого представителя в Раді влады СР про народностны меншыны, як 3 найвекша народностна меншына на Словенську приспіла, жебы были у владі прияты і ратифікованы документи Рады Европы - Рамцовый договор і Харта регіональных або меншыновых языків. Русины мають свій кодифікованый язык, театр, радіовысыланя, телевізний маґазин, пресу, музей, ІРЯК ПУ. МШ СР уможлило, абы в школах ся міг учіти русинський язык ітд. То є лем часть з того, што Русины у своїм оброджующім процесі досягли за такый короткый час. Но і наперек тым успіхам Русинів пронаслідують і неґативны впливы з минулости і все ся явить потреба доладити, зефективнити роботу і направити стары кривды. Ставать ся, же нас гев-там іщі пострашыть „бу-бу“ в подобі етноніму Русин-Українець. Многы лаїці, но на жаль і научны кадры, напр. пан М. Мушинка, у свой творчій екстазі з любовов мішають Русинів з Українцями, з чого потім выникать нова націонална сорта Русин-Українець, котра фактічно не є, ніґда не была і не може быти. Є много незодповіданых і невыясненых вопорсів о Русинах, в школах ся скоро не учіть о нашії історії, многы не знають одкы сьме, як довго сьме ту ітд... Добров одповідьов на тотого был одборный семінар який ся од-быв 23. октября 2009 в Бардйові під назвов **Народне оброджіня Русинів на Словенську в 19. і 20. ст.** Його участниками были реномованы словенскы історіци, музейници, функціонарі РОС, представителі славянських організацій, редакторы русинських медій, русинскы писателі і церковны діятелі. **Главным цільом научного фора было высловити ся ку русинській народности.** Правда, каждый історік або лектор мать свою

РЕНОМОВАНЫ ІСТОРИЦИ О РУСИНАХ

Наперек народному понижованю за Угорьска, Баховому абсолютизму або Бандерівцям, русинське жительство, його бісида і традиції на селах і в містах не зникли. Не пропали ани по роках насилной урайнізації Русинів зачатой по 1945 році, коли вшытко русинське ся зо дня на день приказом стало українське...

інтерпретацію, чім був семінар інтересный. Акція ся несла в приятельскім і толерантнім дусі, в окремії вступній части были участници інформованы о дотеперь спрацьованых темах русинської історії і культуры. Ку тым рецензенты высловили свої претензії, доповніня або погляды. Отворія семінара належало домашньому панови, авторови проекту і головному організаторови **Др. Іванови Бандурічови**, котрый вшыткых притомных на научнім форі привитав. Потім ся уж спустила велика шкала репертуару нашої історії, яку одкрыв універзітный проф. **ПгДр. Фердінанд Улічни, ДрСц**, узнаваный словенський історік. Він такой у вступі повів, же хоче змінити назву свого реферату з попереднього – **Засельованя выходного Словенска Русинами на Поділ Русинів на досельованю выходного Словенска.** Зміну аргументовав тым, же, подля нього, ани Русины, ани Словацы ці Мадярі не можуть твердити, же лем они засельовалы выход Словенска. У своїм выступі на основі довгорічных научных выскумів потвердив глубокую історію і екзистенцію Русинів на Словенську, заміряну на 14. - 19. ст. Є ясно, же наука є о аргументах, зато і він аргументовав на основі 4 фактів, же Русины у тім часі были на Словенську. Як першый увів різны документи з тых часів, де ся вжывать понятя **Рутген** (латинська назва Русинів), другим є выраз – **Православный**, што не є ніхто іншый, як Русин. Третім аргументом є **географічний фактор** (14. ст., коли на нашу територію пришли валахы). Четвертый є „сельський факт“ (бо Русины фактічно в тім часі жыли лем на селах), в змыслі - **каждый валах был властні**

Русин, аргументовав то переважні великым ховом овец, бо як є знамо, Словацы ніґда у такій кількості не ховали вівці. На марґо Українців увів: „выраз Українець был в середньовіку незнамый, в руській історії ся обявлять аж в половині 19. ст. З того выпливать, же Русинів і Українців не мож мішаты до копы“. Ку тому додав приклад з екзактных наук „напр. в хімії собі не мож представити, жебы олово дахто поважовав за стрібро. А пресні так то є з Русинами і Українцями“. На конець своего

мірі, же перерушыть свое лічіня в шпыталю, жебы міг выступити на семінарі... Думам, же ку тому не є што веце додати. У своїм рефераті – **Народне оброджіня Русинів на Словенську од 1848 року і поділ штуровской генерації**, аналізував Русинів і Словаків в історичнім контексті. Звыразнив, же ани єден Штуровець не вжывав про Русинів іный выраз як РУСИН. Не забыв і на плеяду симпатизантів Русинів того часу, ку яким належав напр. **Йонаш Заборський**, який мав силне славянське чутя. Конець 19. ст. і зачаток 20. ст. аналізував Русинів до двох напрямів: **Народнонаучный** (оціньованый Кралицькым) і **Псевдонароднонаучный** (вплив мадярской влады, угорьскы Русины - грекокатолицькы Мадяры ітд.). Матиця словенська в повній мірі підпорує Русинів, што хоче потвердити і підписом Меморанда меджі Матицов словенсков і Русинсков обродов на Словенську, котре ся буде реалізувати в близкім часі“.

▲ Я. Цораніч (в середині), єден із реферуєчых лекторів, зліва В. Юрічова, справа П. Дупканіч.

выступу іщі додав: „Як історік у повній мірі підпорує і узнавам Русинів, бо суть потвердженым выслідком мойой довгорічной научной работы. Лем тяжко ся дасть пороховати кількость Русинів на території Словенска, но я вірю, же їх є о много веце як уवादжають штатістики.“ Далшым реферуєчым был професор **Імріх Седлак, ЦСц**, котрый в мені Матиці словенской в Мартіні **высловив велику подяку Русинам за підпору языкового закона.** Повів, же Русины го барз интересують, докінця аж в такій

Вызнам особности Ю. Ставровского-Попрадова – был реферат, котрый передніс **ПгДр. Миколай Ксеняк**, председа Сполку русинських писателів Словенска. Він оцінив плодний жылот найвызначнішого русинського писателя 19. ст. і патріота Карпатських Русинів, презентовав і доказовый материал о Русинах з 9. ст. Тым, думам, „забив клинець по голові“ науковцям, бо подля їх выскумів Русины пришлы „лем“ зачатком 14. сторічя. З рефератом **Благословенный єпископ П. П. Гойдіч**

і рішення впродовж народного обродження Русинів в 30.- 40. роках 20. ст., виступив ПгДр. Ярослав Цораніч, ПгД., продекан про штудійні справи ГКФ, катедри церковної історії. З його виступу виберам: „Русини суть якомсь автоматично стожньованы з грекокатоліцьков церьков. Подля церковной статістики до р. 1918 было 500-

пересвідчіня. Єдним з многих жертв того часу був і єпископ П.П. Гойдіч“. Він у своїм виступі подробні аналізував період народного обродження Русинів в 30.- 40. роках, курателу тодышньої влады, трагічны судьбы наших Благославеных мучеников П. П. Гойдіча, В. Гопка ітд.

З посліднім рефератом - **Послання Музея русиньской кул-**

і богата участь позваных гостей, меджі котрыма были: **В. Противняк**, председа РОС і член СРР, **Ф. Данцак**, віцеканцелар ГКЄ в Пряшові, **М. Сидор**, член Світової рады Славянів, **М. Крайковіч** підпреседа РОС, **В. Юрічова**, председкыня ДР РОС, **Р. Зима**, председа Здружіння Русинів Словеньска, **о. Я. Поповець**, председа ОСІК, як

Коротко зо засіданя ВВ РОС

30. октобра 2009 р. у просто-рах РОС на Левочській ул. в Пряшові ся одбыло далше засіданя членів ВВ РОС, на котрім брали участь шефредакторка Інфо Русина **Мгр. Анна Кузмякова** і **Інг. Мартін Караш**, председа СФРМ. На засідню было обговорено много актуалных тем, напр. комплетізація і спрацованя інформації о русиньскых фольклорных коллективах, розвой сполупраці меджі РОС і окремыма старостами русиньскых сел і т. п. Членове говорили о пріорітах при выпрацованю проєктів РОС на 2010 р. Організація буде робити проєкты, заміряны на зрахованя жытельства (**21. мая 2011**), оригіналіту і автентічность русиньской культуры а в непосліднім ряді і на підпору русиньскій молодежи. РОС хоче выпрацовати писмо на компетентны уряды, де буде пропонувати, жебы ся зрахованя зучастили і русиньскы позорователі. **В. Противняк**, председа РОС, інформовав о засіданю культурной комісії при Світової раді Русинів, яка засідала 18. октобра 2009 у Пряшові. Важным пунктом програму была приправа РОС на **стрічу вшыткых лідрів русиньскых організацій на Словеньску**, котру хоче РОС ініціювати. Головым ціљом такой стрічі буде народне обродження Русинів на Словеньску, як і конкретный – єднотный поступ перед зрахованьом жытельства. Організація хоче підписати конкретный договор о сполупраці з іншыма русиньскыма організаціями. На адресу Інфо Русина членове ВВ РОС высловили позітивны оцініня і підпорили ідею шефредакторкы Інфо Русина – **А. Кузмяковой**, жебы з нагоды 20 юбілея РОС (в році 2010) была выдана публікація о богатім 20-річнім діяльстві найстаршой пореволучной русиньскій організації на Словеньску.

Была обговорена і конкретна сполупраца з молодыма Русинами, Світовым форум русиньскій молодежи, як і о реалізації акцій, котры буде РОС до кінця того року іщі реалізувати. До кінця рока ся одбудуть іщі два засіданя ВВ РОС. Засіданя ВВ РОС буде 27. децембра 2009 в Кошыцях, в тот день там РОС планує і великий ґалаконтцерт РУТЕНІКА - заміряный на пропаґацію Русинів перед зрахованьом жытельства, акція такого характеру буде в Кошыцях першыйраз.

С. Лисінова

▲ Погляд на участників научного семінара. Зліва: **М. Сидор**, **А. Капута**, **П. Дупканіч**, **М. Крайковіч**, **В. Противняк** (стойть), манжеле **В. і Ф. Улічны** і **Я. Поповець**.

600 тисяч грекокатоліцькых віруючых. При акції „П“ была ГКЦ трансформована на православну, значіть з грекокатоліків зробили православных а з Русинів – Українців. Добрі знаме, же і тот смутный факт запричинив, же Русини ся десь стратили Далшый процес ся одбывав в подобі репресій проти тым священникам, які ся не хотіли зречи своего

туры (дале МРК) выступила його директорка **ПгДр. Олга Глосікова, ДрСц.**, котра цілий семінар і вела. Она тыж повіла, же русиньскій музей мусить быти сучастьов оброджуючого прецесу Русинів і же головным посланьом музея є в першім ряді заміряти ся на одборный выскум. Апеловала на якость науки перед кількостьов русиньскых фестивалів в далшій етапі русиньского діяльства. Інформовала, же вшыткы рефераты зо семінара выйдуть до кінця т. р. в збірнику СНМ – МРК у Пряшові.

В діскузії ся участници высловили і до болячих тем нашого народностного жывота, напр. словакізації церковнославянського обряду, полемізовали над выразами русиньска народность – русиньскій народ або змыслом слова руськый в контексті з русиньскым ітд.

Інтерес о семінар був досправды великий, о чім свідчіть

і старостове сел бардійовского окресу – **Снаков**, **Біловежа** і **Хмельова**. Не хыбыли представителі медій русиньского высыланя в Кошыцях, Бардійовской телевізії і многы іншы. Треба увести, же окрема главногo організатора семінара - Русиньской оброды - **РК Бардійов**, были його сполуорганізаторами МРК і Грекокатоліцьке архієпископство в Пряшові.

На конець хочу додати, же історія Русинів мать великий вызнам про сучасность і не мож ей змінити, зато думам, же одборный семінар є про нас великым приносом. В повній мірі треба підпорити завершалны слова **Др. І. Бандуріча**, який пропоновав створити актів професіоналів, котры бы выпрацьовали уцілену русиньску історію. Бо лем історічна правда нам поможе зліквідувати стары кривды, котры нас пронаслідують аж дотеперь.

С. Лисінова, фото авторкы

▲ З великов підпоров Русинів выступив в мені Матиці словеньской в **Мартіні історік І. Седлак** (стойть), коло нього **М. Ксеняк**.

Ракушан по українськы і о русиньскім языку (Семинары з карпаторусиністики і їх принос про Русинів)

ШТИРИ ІСТОРІЧНЫ СЕМІНАРЫ

Каждый чоловік, котрый ся професіонално интересує о проблематику Русинів на Словенську, ся істо потішыть кождей новій інформації з той области. Єдним із таких інформацных жрідел суть научны семинары, котры організує Інститут русиньского языка і культуры Пряшівской універзیتی (ІРЯК ПУ), котрый був зряджений 1. марта 2008 р. Інститут започав уж во фебруарі того року реалізувати проект научных семинарів з розмаїтых областей карпаторусиністики. До того часу зорганізував уж пять семинарів, на котрых прозвучали темы переважно історічного характеру. Є то кус і символічне, же самый першый научный семинар з карпаторусиністики (12. 2. 2009) одштартовав знамый діятель пореволюцного русиньского руху у нас і у світі - професор Торонтської універзیتی **П. Р. Магочій**, бывшый председа Світового конгресу Русинів, того часу його чесный председа, котрый ся проблематіков Русинів заподівать высше 25 років. За тоты roky собі на Торонтській універзیتی в Канаді выбудовав богату русиньску книжницю (коло 15 тисяч книжок, календарів, часописів, новинок і т. д.). Темов першого семинара была *Карпатьска Русь – регіон*

▲ Погляд на участників семинара. На фото зліва: В. Падык, І. Чіжмарь, Т. Латова, Н. Кольова і З. Джулінкова.

сполужытя народів і народностей без насилства, што на тот час є високоактуальный вопрос в одношіню ку ситуації, яку переживають у своїм штаті іщі все неузаны нашы братя Русины на Підкарпатьській Руси. На другім семинарі (19. 3. 2009) выступив історік Сполоченьсконаучного інституту Словенської академії наук в Кошыцях **ПгДр. Станіслав Конечні, ЦСц.** з темов *Русины на Словенську в 20. сторочу*. Історічного характеру были і далшы два семинары. На третім (8. 4. 2009) звучала тема *Культурна і народностна політика Праги на Підкарпатьській Руси в 20-х*

роках 20. стороча, котру участникам приближыв історік і соціолог **ПгДр. Кіріл Шевченко, др. н.**, з Інституту руських штудій у Празі. *Од Талергофу по Сірем. Мапа русиньских памятных міст і їх роль у формованню колективної ідентиты* – то была тема четвертого і подля мене найвыдаренішого научного семинара з карпаторусиністики (6. 5. 2009) в поданю **Мгр. Евы Міхны, ПгД.**, польской лекторкы з Ягелоньской універзیتی в Кракові. Треба повісти, же научны семинары з карпаторусиністики з історічными темами суть интересным приносом про нас, Русинів, бо іщі все ся найдуть білы місця в нашій богатій історії, котры треба находити і открывати про русиньску інтелігенцію.

ПЯТЫЙ СЕМІНАР О ЯЗЫКУ АБО СКОРЕ О ВАГАНІЮ?

21. октября 2009 р. ся у заідалні Ректорату ПУ одбыв уж пятый научный семинар з карпаторусиністики. Вшыткых участників на семинарі привитала **ПгДр. Анна Плішкова, ПгД.**, директорка ІРЯК ПУ. Она найперше притомным на семинарі представила заграничного лектора **Проф. Др. Михаела Мозера, ПгД.**, лінгвіста, професора Віденьской універзیتی з Інституту славістики, котрый є до того часу веце знамый в научній области украиністики, о чім свідчать його дотеперь выданы научны

роботы. Є автором монографій з історії славянських языків. Як ся М. Мозер дістав до славянського світа? Залюбив ся до руськой класікы, кедь собі за штудійны предметы выбрав німецькый язык і літературу а ку тому руськый язык і літературу. А од руського языка ку українському? Интересовали го веце западны языковы граніці славянського світа, главні Галічіны, родного краю І. Панькевича, ділу котрого був присвячений пятый семинар з карпаторусиністики. Чудно мі было зо зачатку слухати молодого лектора (40), родженого Ракушана, кедь чисто по українськы читав лекцію на тему *Граматика руського языка Івана Панькевича* (вышли ей три выданы – 1922, 1927 і 1936 р. – як галіцькый варіант українського літературного языка). Вшытка честь, його українська высловность была скоро безхыбна, але пришло мі на мысль інше, але о тім на конець. Вшыткым участникам семинара была роздана надрукowana споминана лекція. Пан М. Мозер нам пові: *„Я не є великим знавцем Івана Панькевича, но тема близка і важна про мене. (Указав на притомного пана ПгДр. М. Мушинку, ДрСц., же він є найкомпетентнішов особов говорити о творчости І. Панькевича.) Но будемо разом читати і розповідати про цю людину і дуже цікаву постать...“* (думав на І. Панькевича).

Про тых, котрым не є знаме мено Івана Панькевича, уваджам, же є то вызначный український языкознаватель і філолог ХХ. ст. Народив ся 6. 10. 1887 р. у Цеперові на Львівщині. Штудовав у Львові і у Відню, де до 1919 р. преднашав руськый язык на Терезіаньській конзуларній академії. Потім на позваня тодышнього Чеськословенського уряду перешов до Ужгороду, де служыв у містськым школьскім управліню як языковый порадец. У 1939 р. ся став доцентом на Українській вольній універзیتی в Празі а в 1947 р. професором Карловой універзیتی (його студентом був і М. Мушинка). Умер у 1958 в Празі.

„Кілька разів Іван Панькевич радить не вживати конструкцій, що досить часто трапляються в нього самого...“ – конштатовав у своїй лекції М. Мозер, указуючы

▲ З лекційов на тему *Граматика руського языка Івана Панькевича* на пятім научнім семинарі з карпаторусиністики выступив Проф. Др. Михаел Мозер, ПгД. (на фото), професор Віденьской універзیتی з Інституту славістики.

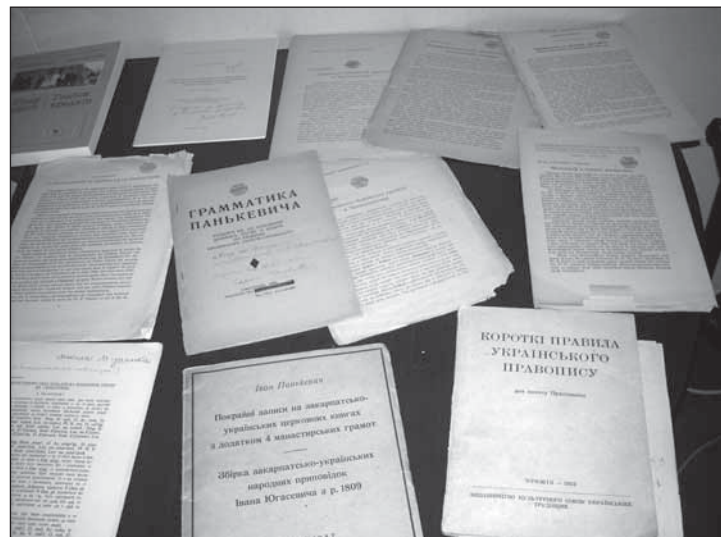

на дакотры хыбы і неточности у трьох виданях Панькевичовой ґраматікы. Тота ґраматіка, штонайкоротше повіджено, є выбудована на русиньскім фундаменті, але прикрыта є українськов стріхов. То є мій субективний погляд. Правда, не треба забути на такый важный факт, в якій добі І. Панькевич жив і творив. Исто іншого погляду є напр. М. Мушинка, котрый, як студент І. Панькевича на семінарі повів: „І. Панькевич мав роль на формуванні моего профілю. На КУ він говорив, чому так написав... Він був української орієнтації. Коли б Панькевича не виголосили буржуазним націоналістом, може іншак би розвивалося наше національне питання...“. Може...

ПАМ'ЯТНИК СОБИ ЗАСЛУЖИТЬ РУСИНЬСКИЙ ЯЗЫК

По лекції, за котру лекторо-ви М. Мозерови подяковала А. Плішкова, настала діскузія. Юдр. Петро Крайняк поставив організаторам кардинальний вопрос, який принос мать про русиньский рух і розвой русиньского кодифікованого языка. Не

барз пересвідчиво реаговала на вопрос директорка ІРЯК ПУ А. Плішкова, котра повіла, же вагана і демократичность в языку

▲ На научнім семінарі была презентована виставка з творчости і. Панькевича з домашнього архіву М. Мушинки.

нас може інспіровати до далшой работы. Интересна была реакція едітора ПгДр. Валерія Падяка, ЦСц. з Підкарпатя, котрый ся наголос задумовав над тым, котрому языку бы поставив памятник; анґліцькому, руському ці іншому? Вышло му з того, же **памятник собі заслужить русиньский**

язык. Бо кілька людей ся уж до того часу заподівало нашым літературным запасом... 70 років ся калічів наш язык... Што

ся дотыкати русиньского языка, пропонував, най каждый штат хоснує свій вариант.

„Kto sa venuje slovanským jazykom, stretne sa s menom I. Paňkeviča. Bol synom svojej doby...“ – повіла в діскузіі семінара ПгДр. Юлія Дудашова, ЦСц. ведуча катедры славістікы ФФ ПУ.

Як є уж звиком на научных семінарах з карпаторусиністікы, на кінці є все презентація новых русиньских видань. О тых на пятім семінарі інформовала ПгДр. Кветослава Копорова з ІРЯК ПУ, котра, представила і книжку **Русиньский язык у конверзації**. Кінчаючи семінар, директорка ІРЯК А. Плішкова дала вшыткым знати, же в новембрі т. р. буде іщі єден семінар а кінцьом рока выйде збірник, в котрім будуть надрукованы лекції зо вшыткых семінарів карпаторусиністікы.

Жадать ся мі на конєць ку пяттому семінару додати, же не є на шкоду выслухати погляды на Русинів і звонка, жебы сьме знали, што собі о нас думать світ. Но думам собі, же перед загранично навщівов бы сьме собі мали найперше зробити порядок дома. Мам на мысли допрацьовати ся до єднотной формы русиньского языка, бо на будучій рік ослаavimo уж 15 років од його кодифікації. Зато бы собі наш родный язык на пятнадцаты народенины заслужив мати достойніше місце меджі тринадцятьома славянськыма языками на світі.

Анна Кузмякова,
фото авторкы

РОЛЛАНД з Чірча выступить в Америці

Популярну русиньску вокально-інструменталну ґрупу **РОЛЛАНД з Чірча** (окрес Стара Любовна) не треба барз представльовати, бо малоколи ся забава або культурно-сполоченська акція обыйде без їх притомности. Докінця уж тепер мають резервованы выступліня на сілвестра в 2010 р. Членове ґрупы ся можуть пышыти **14 ЦД** награвками, **3 відеокліпами**, множеством оцінінь напр. 1. місцьом за музичны аранжма співанкы **Рокенрол з Чірча**, яке здобыли на фестивалі Русиньской популярной музыки в 2007 р., котру організовала РОС у Свиднику. Шыковность Ролланду свідчить і о тім, же музиканты докажуть заграти і заспівати абсолютні ВШЫТКО, од попу, через фолкор аж по наймодернішый рок-поп або унденгранд штіл. Свойов харізов собі здобыли сердця нелем на Словенську, але і во світі. Доказом того є, же ґрупа ся в децембрі т. р. рыхтує на велике „турне“ ку Русинам до Америки. Там їх позвав **Андрей**

Корея, асістент ФК Славяне з Пітсбурґу, походжыном з Чірча. Подля слов ведучого ґрупы **Любоша Дідика**: „в Америці ся представиме по першыраз, будеме выступовати в Нью Джерзі, Бостоні і у великім ґалапроґрамі в Пітсбурґу, де на сілвестра будеме грати своїм краянам з Чірча. З многыма сьме в контакті а знам, же русиньска модерна співанка ім там міцно хыбить. Зато сьме з великов радостьов прияли позвана. Даколи ня мерзить, же люде далеко за морьом собі знають веце важыти нашу роботу, як ту на Словенську. Доказом того є і наш „менеджер“ В. Волчко, котрый собі без нашого сугласу зараблять продаваньом наших ЦД, каждому гварить, же тым нам робить пропаґацію, но фактічно пропаґує лем сам себе...“

Ролланду жычіме в далекім заоцеаньскім штаті вельо успіхів і уж тепер вам обіцяме, же з їх „турне“ вам принесеме интересну фото монтаж.

С. Л., фото авторкы

▲ Членове Ролланду з Чірча справа: Любош Дідик, ведучій ґрупы, Мірослав Гернат і Антон Міко.

Евфорія на 4. русиньській забаві в метрополі Словенська

Тото, о чім організатори думали перед двома роками, ся 23. октобра 2009 наповнило до послідньої капкы. Уж два роки ся молоды Русины намагають стрічати під русиньсков заставов і ангажовати главні молоду генерацію нелем до забавы, але і інших форм роботы в русиньскім русі. Октобровы акції потверджують, же інтерес о Русинсво оживать чім дале, тым веце. Доказом того была уж тыждень допереду выпродана **4. Русиньска забава в Братіславі**, котра ся стала неодилюнов частьов культурно-сполоченьского жыво-та молодых людей в Братіславі. **По четвертый раз** ся одкрыли двері Русинам, по четвертый раз были домовы Русинів перенесены на паркет і по четвертый раз ся одкрыли молоды русиньскы сердца... Модераторы вечера **Людка Секеракова** і **Андрій Зегер** отворили забаву русиньскыма поетичныма словами сотвореныма шпецфічно лем про споминану акцію. Ку участникам ся приговорив председа ЗІРС-у **Доц. МУДр. Михал Штеньо**, якый молодым пожелав вельо далшых успіхів. По ним выступив председа організації молоды Русины

▲ ► *Погляд на професіоналну фотомонтаж з 4. русиньской забавы, де автор не захоплює конкретны особы, лем конкретну суператмосферу.*

(дале МР) і главный організатор вшиткых дотепрішніх забав - **Инг. Петро Штефаняк**, котрый цілу акцію офіціално отворив. Він ся пригварив ку участникам і в тім змыслі, жебы ся Русины не голосили ку Русинам лем на забаві або в корчмі, але і **при зрахованю жытельства в 2011 р.** По його словах зазвучав прекрасный спів **Сімонкы Качмаровой** за гармонікового допроводу **Мартіна Караша**. А так уж пришла довгоо-

чекована забава. **ЮНО з Чірча** не зохабыло никого на стілці, **400 людей** заповнило цілый танечный паркет. Незабытна атмосфера ся перенесла і ку столам, де

собі люде поспівовали русиньскы співанкы за гармонікового допроводу феноменалного гармонікаря і председа СФРМ **М. Караша**. Тото ся все черяло зо заповненым паркетом, де вшиткы ведно співали і забавляли ся. **„Чуєме ся ту як дома“** - повіли многы участници і ужывали собі темперамант русиньского співу і танця. Програм обогатив і **ФК Економ**, котрый мав великий успіх по своїх двох танечных выступлениях. Русиньску атмосферу дотваряли і самы членове організації МР, котры намісто сполоченьского облечія ся пооблікали до кроїв зо свого регіону. **„Забава была і добров нагодов зыйти ся по довшім часі з камаратами, спознати новых людей і добрі ся забавити. Чоловік собі такой усвідомить, хто є і з котрого гніздочка вылетів“** - повіла на марго забавы Лідка зо Старой Любовні.

Дякуєме вам за перфектну атмосферу, за вашого духа, котрого сьте шырили по цілый вечір. Тішыме ся на далшу супер-забаву і на далшы сполочны акції.

З почливістьов, Ваши молоды Русины!

Фото - Инг. Ф. Гелачік

27. октобра 2009 была Керестурска Основна школа і Гімназія (ОШІГ) Петра Кузмяка місцьом, де ся, окрем домашніх, зышли школярі і освітні робітници з Основной школы і Гімназії общого напрямку з Меджілаборець. В Руськім Керестурі в Сербії од 23-го до 26-го октобра перебувало двадцять школярів меджілаборської Основной школы Коменьского і 15 освітніх робітників з Основной школы і з Гімназії, на челі із

РУСЬКИЙ КЕРЕСТУР – МЕДЖІЛАБІРЦІ МЕДЖІНАРОДНА СПОЛУПРАЦА

своїма директорами - **Міланом Баяйом**, директором ОШ і **Владиміром Тарчом**, директором Гімназії в Меджілабірцях. Гостів зо Словакії в Руськім Керестурі привитав 23. октобра 2009 **Янко Хома**, директор керестурской ОШІГ Петра Кузмяка, котрый припомянув, же активна сполупра-

ца з школьскыма інштитуціями з Меджілаборець зачала од 1995 року, коли Русины святити 250-ту рочницю од свого приселія з „Горніці“ (переважно з днешнього Земпліна) до Войводины. Пізніше была сполупраца розшырена і на другы области, а перед трьома роками був підписаный і контракт о сполупраці двох гімназій. На славности в керестурській школі были притомны і председа Народного совіту Русинів у Сербії **Славко Орос**, председа Руськой маткы і Світової рады Русинів **Дюра Папуґа**, директор керестурского Дому культуры **Владимір Малацко** і керестурський подникатель **Велімір Хома**. В интересній привитній програмі участвовала Дітьска співацька група керестурского Дому культуры **Шкорванчок** і декламаторы **Андрей Орос** і **Мірослав Малацко**. При споминанім перебуваню гості з Меджілаборець навщівили Суботіцу і ей

▲ *Директоры школ перед ославами в керестурській Основній школі і Гімназії Петра Кузмяка у Сербії. На фото справа Мілан Баяй, директор ОШ на Коменьского улиці в Меджілабірцях, Владимир Тарча, директор Гімназії в Меджілабірцях і Янко Хома, директор керестурской ОШІГ в Сербії.*

туристичны атракції, были в Новім Саді, де навщівили Саям квеца, Петроварадиньску твердыню і Дом школярів **Бранково коло**, на челі котрого є директор **Яков Кишюгас**. По навщіві дакотрых визначных місц і методічных уроках у керестурській школі, гості зо Словакії одпутовали з Керестура 26. октобра 2009.

Подля Рутенпрес спрацовала А. Кузмякова

▲ *Школярі з керестурской і меджілаборської школы на сполочных ослвах в Руськім Керестурі.*

Отім, же його отець був у селі барз облюбленим, свідчить і факт, же кедь тяжко захворив і не міг уж ходити, віруючі го носили на руках з фары до церкви. Молодий Александер – як пята дітина своїх родичів – уж як 4-рочный осиротів. Своє смутне дитинство описав нескорше в поезії *Туга*. Найвекшу старостливість проявив малій сироті його уйко **Гладышовский**, котрый діяв у львівскім інштитуті св. Юрія. По гімназіяльных штудіях в Бардйові, Мішколці, Яґрі а потім по закончію Теологічній академії в Трнаві був у 1848 р. высвяченый епископом **Йосифом Гаганцом**. Найперше був вихователем в ґрофскій родині **Сірмайовців** в Куримі, одкы ся в 1849 році переселять до Пряшова, де зачинать свою літературну творчость, писати поезії, цілы два роки. В 1851 р. був установлений за священника до Біловежы (недалеко Бардйова), де вів душпастырську роботу в русиньскім дусі повных 13 років. У Біловежі написав много своїх русиньских поезій. Зато, же село тогды не мало ани школу, ани учителя, А. Павлович сам учів дітей писати, читати, раховати і малювати. З фары ся так стало і місце освіти про неграмотных людей. Ту написав поезії, як наприклад *Я сын Бескидов, Я в карпатском краю руську мамку маю*, а знаме є і його публіцистичне діятельство. З тов етапов жывота є повязана і його ініціатива на заложіня добротинного сполку – **Общества св. Йоана Крестителя**.

У роках 1863-1865 сполупрацював з **Александром Духновичом**. Выдавать алманах Поздравленіє Русинов як і учебники про дітей. Переробив і выдав 2. выдання Духновичовой Книжничці читальной для начинающіх. У 1864 р. переходить на фару у тодышнім Вышнім Свиднику, де робить аж до своей смерти 1900 р., значить 36 років. Тота етапа його жывота належыть меджі найплоднішы. Ту написав такы знамы поезії, як наприклад *Давный Свидник і жителі його, Отечество, Честный руснак з Маковиці роздумє в Америці, Думка, Прошаніє*, але і много далшых поезій патріотичного, ліричного, історичного, сполоченьского і соціально-критичного характеру, котры одзеркальовали оправдовый жывот тодышнього жытельства на Маковиці. Його многы поезії были згудобнены, як напр. *Коли мурували білу Маковицю, Там, де Бескиды, Карпаты...* Вшыток свій вольный час присвятив освіті народа, што было його природнов і великов потіхов. У своей літературній роботі ся найвече зосередив на русиньску народну творчость, народны співанкы, чім собі выслужыв названя **Маковицький соловей**. Іщі в часі своїх богословских штудій у Трнаві спознав много молодых словеньских патріотів, як напр. **Яна Паларіка, Мартіна Гатталу**, котрый був єдным з кодифікаторів словеньского правопису. **Андрейові Сладковічові**, котрого МАРИНА на Павловича міцно умелецькы вплинула – присвятив оду *Поздравленіє*

Александр ПАВЛОВИЧ - Чарнян Маковицький

(Присвячено 190-ій річниці од дня народжіня)

*Як люде слободны жыть хочеме з вами,
Русины желаю быти Русинами!
Свою церквов, язык, обычай хранити,
Чім нас Бог сотворив, тым хочеме быти.*

(Думы мої, думы...).

Александр Павлович, псевдонім **Чарнян Маковицький** – є єдным з найвыznamнішых русиньских будителів і вірным сыном русиньского роду. Народив ся 19-го септембра 1819 в селі Шарішске Чорне (днесь ся находит в Бардйовскім окресі, при границях з окресом Свидник) в родині грекокатолицького священника.

славному сынови Славы над Гроном, соллодко пощому *Андрейові Сладковічові*. Павлович ся приятелів і зо словеньским

**Мы не Турци, не Татары,
Не Монголы, не Мадяры,
Не Німці, не Англічане,
Мы Русины, мы Славяне.**

писателем **Йонашом Заборским**, котрый діяв у Жупчанах недалеко Пряшова – што ся проявило і в його творчости. Меджі округ його приятелів належав і штуровский поет **Богуш Носак-Незабудов** і брата **Адам і Ян Гловіковы** – зберателі шарішского фолклору. Споминаный Йонаш Заборский докінця вложыв у 1851 р. до своей книжки Жегри і поезію присвячену Павловичові. А. Павлович собі писав з многыма класіками русиньской літературы – **Александром Митраком**,

ГЛАС РУСИНІВ

Бескіде, могыло на Русинів гробі,
Повіч нашым отцям у твой утробі,
Же мы щі жыєме і сьме Русинами
Но любви, ні згоды не є меджі нами,
Бы они, кедь можуть, із мертвых повстали,
А кедь ні, бы духів своїх к нам зослали,
Бо мы, їх сынове, омліты і слабы,
Многих недугів своїх мы сьме рабы.
Буряй ся Бескіде, скалы ся пукайте!
Духів наших отців дайте-же нам, дайте!
Бы впаджену нашу подвигли побожность
Одняту вернули своїм сынам гордость.
В тисячрочных гробах праотці Русины,
Як чули, же поміч просять од них сыны,
Мохом оброснуты підняли камені,
Бы з їх сердець любви горіли пламені.
Блискало, гьрміло, трясли ся Бескіды,
Лем раз отворили гробы свої діды,
А з них вылетіли голубонькы сивы
І загуркотіли: О, вы нещастливы!
О, вы нещастливы потомкы нашы милы!
Де ся вам поділи староруськы силы?
Хто вас із природной вашей невинности
Розоблік, позбавив руськой народности?
Хто-же вас позбавив невинного квіту,
Хто вас припровадив у блуд того світу?
Де є тота віра, котру вам Бог зьявив?
А хто-же вас того вшыткого позбавив?
Прийдуть на вас кары, вы злобивы врагы,
Што сьте потупили діти нашы драгы,
Што сьте їм одняли вшытку силу, красу,
Што їх зневажате од давного часу.
Переминить Господь Бог бескідськы яскыні
На свій храм на землі, на свої святыні,
Прийде, уж іде благородный час,
В котрім Бог потішыть засмученых нас.

Іваном Сілвайом, Юлійом Ставровским-Попрадовом і Евґеном Фенціком.

Мено А. Павловича остало навікы записане в історії літературы, по боку таких літераторів, якыма были священники А. Духнович (з котрым ся добрі знав) ці **Анатолій Кралицький, ЧСВВ**. Павлович охабив по собі велике богатство, котре свойов великоствов перевышує і тодышніх майстрів пера. Свою поземску путь закончів 25. децембра 1900 р. у Свиднику, де є похованый. У Свиднику мать выбудованый памятник, котрого автором є академічний сохарь **Франьо Гібала**, родак зо села Крайня Поляна. Єдна з уліць у Свиднику несе його мено (у Пряшові ся находит Павловичове намістя), помнічок мать поставлений на містнім цінтері при Грекокатолицькім храмі св. Параскевы у Свиднику, в інтерері того храма є наіншталована памятна табла.

З жрідла Вікіпедія спрацювала
А. Кузмякова

РУСИНЫ, ВОЛЬТЕ РУСИНІВ!

Dobré dôvody pre správne rozhodnutie

Miestna organizácia Rusínskej obrody v Prešove pozýva ľudí k účasti v regionálnych voľbách. V poradí tretie voľby do orgánov samosprávnych krajov sa uskutočnia 14. 11. 2009. Zvýšiť očakávaný nízky záujem voličov sa miestna organizácia Rusínskej obrody pokúša sformulovaním dobrých dôvodov pre správne rozhodnutia.

Prešovský samosprávny kraj je veľmi dôležitým nástrojom regionálneho, kultúrneho aj spoločenského života. Jeho rozhodnutia formuje predseda samosprávneho kraja a zastupiteľstvo samosprávneho zastupiteľstva. Podľa slov predsedu Miestnej organizácie ROS v Prešove, **Michala Kaliňáka**: „*Rusíni v Prešovskom samosprávnom kraji predstavujú významnú národnostnú menšinu, ktorá môže výrazne ovplyvňovať život v najväčšom samosprávnom kraji na Slovensku. Pre jeho 13 okresov sme sformulovali 13 dôvodov, ktorými pozývame voličov k volebným urnám,*“ Dôvodmi, ktoré majú prispieť k zvýšeniu volebnej účasti sú: Právo voliť patrí medzi naše najdôležitejšie práva. Chceme a môžeme ovplyvňovať veci verejné. Ignorovanie volieb spôsobuje apatiu a ľahostajnosť k budúcnosti. Neúčastou vo voľbách dávame šancu

zlej voľbe. **Bohatstvom majority je pestrosť menšín.** Regionálna samospráva rieši reálne problémy v konkrétnych regiónoch. Potrebujeme aktívnych zástupcov našich spoločenských potrieb a záujmov. **Vyšší územný celok spravuje kultúru a školstvo, ktoré potrebujeme pre upevňovanie rusínskych tradícií a historického dedičstva.** Medzi regionálnou a miestnou samosprávou je partnerstvo, vďaka Rusinom bude aj priateľstvo. Spomedzi Rusínov môžeme zvoliť **autority, vďaka ktorým sa náš kraj bude dynamicky rozvíjať.** Rusíni potrebujú mať svojich zástupcov vo vedení **Prešovského samosprávneho kraja. Voľbou Rusínov podporujeme náš kultúrny, vzdelávací a spoločenský rozvoj.** Náš hlas v regiónoch musí byť tak silný ako je úprimné naše rusínske ctenie.

Veríme, že naše dôvody pre volebnú účasť budú aj dôvodmi všetkých Rusínov v najkrajšom kúte Slovenska.

Za výbor MO ROS Prešov
Silvia Lysinová, tajomníčka

ZDRUŽENIE INTELIGENCIE RUSÍNŮV SLOVENSKA

Pozvánka na seminár

ROZVOJ NÁŠHO REGIÓNU

- ♦ Ako pomôcť nášmu kraju
- ♦ Ako pomôcť obciam
- ♦ Ako pomôcť ľuďom
- ♦ Ako pomôcť podnikom

Alexander Duleba

Grigorij Mesežnikov

Vladimír Benč

Marián Gajdoš

NADÁCIA OTVORENEJ SPOLOČNOSTI
OPEN SOCIETY FOUNDATION

5.11.2009 o 09:30 v Reštaurácii u Jeleňa
Bližšie info na rusyn@centrum.sk

Projekt realizovaný vďaka podpore Nadácie otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation

InfoРусин. Vydáva Rusínska obroda na Slovensku. Realizované s finančnou podporou MK SR – program Kultúra národnostných menšín 2008. **Poverená funkciou šéfredaktorky:** Anna Kuzmiaková, redaktorka Silvia Lysinová. **Grafická úprava:** Róbert Víco. **Adresa redakcie:** Rusínska obroda, InfoRusín, Levočská 9, 080 01, Prešov. Tel.: 051/772 28 89, 051/748 27 75, 051/748 27 76, e-mail: rusinska.obroda@kryha.sk, toto číslo nájdete i na www.rusyn.sk. **Predplatné na rok:** 6,64 €, do európskych štátov: 11,66 € do mimoeurópskych štátov 30 \$, číslo účtu: 2660718084/1100. **Výroba:** ADIN, s. r. o., Prešov. **Registračné číslo:** MK SR 3158/2004. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. Publikujeme i názory, s ktorými nie vždy súhlasíme. Za obsah príspevku zodpovedá autor. Inzeráty, reklamy, sponzoring preberáme v redakcii Info Rusín, Prešov (budova Daňového úradu). Toto číslo vyšlo v náklade 2000 kusov.

Rusínska obroda-Info Rusín

Levočská 9
080 01 Prešov 1
"D+4"
4/2007/RPC PO

Platené v hotovosti
080 10 Prešov 10